

A minap a szomszéd Józsi bácsi átjött az unokájával, hogy kóstoljam meg az új borát. Nem firtattam, honnan lehet új bora júniusban, megadtam magam a sorsomnak. Mindig bögréből isszuk a bort a szomszédommal. Az én mackós bögrém ott csüng az ő cicás bögréje mellett a cseresznyefán, kellően hosszú spárgával rögzítve, karnyújtásnyira a gangtól. Donát, az unoka műanyag pohárból ivott. Rendszerint hordott magánál kettőt-hármat. Iddogálás közben Józsi bácsi Matildot figyelte, ahogy izgatottan turkál a kert végiben.

– Mi az anyja valagát bököd az a törpe disznó?! – förmedt rám hirtelen a szomszéd (valahányszor kérdezett, mintha támadott volna).

A kert végiben nagy kupac rozsdás vasat tartottam, meg egy szobor fejét. A vasanyagban akadt a drót, szög, kalapács, zárt szelvény-darabok, biciklilánc és egyebek közt egy fél Kalasnyikov meg vagy tucat töltényhüvely is.

– A Matild vietnami csüngőhasú, nem törpe – mondtam önérzetesen. – Csak nem nő nagyobbra.

– No, pont az olyat hívják törpének, fiam – intett le Józsi bácsi, s már ment is megvizsgálni a halom vasat. Legott a Kalasnyikovot szúrta ki, meg a szobor fejét.

– Ezeket hol szerezted?

Megszívtam az orrom.

– Hosszú – legyintettem.

– Ráérünk – nyugtatott meg Józsi bácsi. – Borunk is van – azzal újra feltöltötte a bögréket és Donát poharát.

Nem ellenkeztem, ismertem jól a szomszédomat.

– Egy délután minden előzmény nélkül, egyik pillanatról a másikra rosszul lettem a munkahelyemen.

– Az se mostanában volt – vetette közbe Józsi bácsi. Nyilván arra célzott, hogy három éve nem dolgozom. Úgy tettem, mintha meg se hallanám a piszkálódást.

– Alig bírtam hazavánszorogni. Többször hánytam, aztán ment a hasam, végül egyszerre mind a kettő gyötört. Órákon keresztül alul-fölül ömlött belőlem a mocskok, ráadásul állagában és színében alig különbözött az a matéria, ami a számon bugyogott elő attól, ami a seggem lyukán távozott belőlem. Amikor nem a vécékagylón vagy fölöttem görnyedtem, az ágyamban hevertem, akár egy darab fa, a tagjaim fájtak, a medencecsontom sajgott, a nyelvem a szájpadrólomhoz tapadt, a szívem a fülemben kalapált, a szemgolyóm pulzált, mintha kirobbanni készülné az üregéből. Azt hittem, végem, s hajnal felé már nem is bántam volna különösebben, ha a halál megszabadít a kínoktól. Pirkadatra végre jobban lettem. Délután még orvoshoz is eljutottam. Kiderült, egy finom kis rotavírust szedtem össze. Hát, azt senkinek nem kívánom. Az orvos beutalt a kórházba. Nem tett boldoggá a lehetőség, de tényleg cudarul voltam, nem ellenkeztem.

– És a kórházban találtál egy Kalasnyikovot – vigyorgott Donát.

- Nem – ráztam a fejem. – Ott egy embert találtam, akivel összecimbiztem. Mikor szabadultunk, meglátogattam.

Épp a konyhájában ültünk, amikor ránk tört a napfogyatkozás. Nem számítottunk rá, alaposan megijedtünk. Hogy eltereljem a figyelmet a nappali szürkületről, mesélni kezdtem. Hogy csupán néhány hónapja foglalta el a cári trónt Gorbacsov, azaz nemrégiben választották pártfőtitkárrá, amikor eljutottam Berlinbe. Életemben először. Nyolcvanöt nyarát írtuk, a Heysel stadionbéli tragédia évét, amikor egy rakás szurkoló veszítette életét a Liverpool–Juventus BEK-döntőn.

– Abban az évben születtem – jegyezte meg Donát.

– Néztém azt a meccset a tévében – dörmögte Józsi bácsi.

– Én a tizennégyet töltöttem – vettem vissza a szót –, általános iskola után, gimnázium előtt, és nyertem az utazást, még hozzá az úttörő olimpián, ami az Úttörő Szövetség legnagyobb sportrendezvénye volt. Nyolcszáz méteres síkfutásban a második helyen végeztem. Országosan! Az úttörőolimpikonok közül huszonhetet vittek ki az NDK-ba. Jutalmul. Köztük engem. Potsdamban laktunk, az ottani Pädagogische Hochschule kollégiumában. Nagy, koszos, szürke város volt akkoriban Kelet-Berlin, az élelmiszerboltokat a romlott tej szaga uralta, a cukrászdák előtt sorok kígyóztak, holott odabenn csupán négy-öt asztalt foglaltak el a vendégek. A pincérek szocialista öntudata nem engedte, hogy több embert szolgáljanak ki, mint amennyit jónak és méltányosnak ítélték. Miután bejutottunk, a süteményeket kicsit édesnek, ám alapvetően finomnak találtuk, az üdítőket ellenben ízetlennek. A fagyira színes cukordarát szórtak, ez számunkra új volt és izgalmas. Az utcai árusoknál egy márkáért gofrit lehetett kapni, s mi betegre zabáltuk magunkat belőle, mivel soha azelőtt még csak nem is hallottunk arról, hogy létezik ilyesmi. Csodálkoztunk, hogy az íze hasonlít ugyan a palacsintához, mégsem egészen olyan. Menő dolognak tűnt az utcán jártunkban-keltünkben falni. A városnéző buszon ugyan ötven ülőhely volt, a fele ablak mellett, mi mégis a busz elejét kellett, hogy fölöltsük. Nem ülhetett huszonöt gyerek ablak mellé, a sofőr addig nem indult el, míg szépen, sorban, kettesével el nem foglaltunk a busz elejében harminc ülést: huszonhét olimpiakon és három kísérő. A maradék húsz ülés üresen tátongott, elvégre, gondolta magában a kelet-német sofőr, rend a lelke mindennek. Maga a városnézés jól sikerült, kivált, hogy hamarosan a kontrasztot is megélhettük. Mivel valami különös véletlen, hogy ne mondjam, csoda folytán átvittek bennünket egy egész délutánra Nyugat-Berlinbe. Gyanítom, ez a húzás a kísérőink partizánakciója volt. Szűk folyosón keltünk át a határon, Stasi-katonák vizsla tekintetének ösztüzében, s odaát merőben más világ fogadott. Úgy éreztük magunkat, mintha másik földrészre léptünk volna. Az utcakövekről enni lehetett, az emberek változatosan, színesen öltözködtek, az élelmiszerboltokban a kinti hőség ellenére (vagy, amint Ernő bácsi, az edzőm mondta: éppen azért!) hűvös volt. A Vilmos császár katedrális fogott meg leginkább, ez a háború után újjá nem épített, de új épületrészekkel megtoldott székesegyház; csodáltam, ahogy a régi templom maradványai szimbiózisban élnek a modern elemekkel. Lenyűgözött, hogy ilyen is lehet. A következő pillanatban viszont megijesztett a hajléktalanok látványa. Ott találkoztam először fedél nélkül élő emberekkel. És találkoztam az emléktáblákkal is. Azoknak állították, akik keletről nyugatra próbáltak szökni, de kudarcot vallottak, a Stasi-katonák golyóitól lelték halálukat. Így, ezekkel a szavakkal mesélte a történetüket egy idősebb úr, magyarul. Megrendítő élmény volt. Ösztönösen megéreztem, hogy valami nagy baj van a másik Berlinben. És odahaza. Hogy jó vastagon került szar a palacsintánkba. Németország keleti fertályán ugyanúgy, mint otthon, Magyarországon. Nálunk talán nem lőnek le embereket, mint az NDK határán, gondoltam. Mégis, a szovjet rendszerben harsogóak az ellentmondások. Ezt ott, a fejfáknál élesen és pontosan láttam, zseni ifjúkorom ellenére.

– Olyanod sose volt neked – seccintett egyet Józsi bácsi.

– Igaz, azóta már azt is tudom – folytattam –, hogy amit Nyugat-Berlinben tapasztaltam, hasonló ámítás. Csak a módszer más.

– De hogy jön ide a Kalasnyikov? – türelmetlenkedett Donát.

– Az öregúr, akivel a fejfáknál találkoztunk és magyarul beszélt – meséltem, ügyet se vetve az unokára –, magyarországi német volt. Kitelepítették a háború után. Mikor ötvennégyben a németek megverték minket a vébé-döntőben, egész Nyugat-Berlin sírt az örömtől, csak ez az ember zokogott bánatában. Mert hiába született németnek, számára a Vaterland jelentett mindent. Az meg Harta volt az istenadtának.

- Tényleg hogy jön ide az a Kalasnyikov? – fogyott ki a toleranciából Józsi bácsi is.
 - Mire idáig jutottam, elmúlt a napfogyatkozás, és az új barátom olyan hálás volt, amiért nem kellett egyedül elszenvednie, hogy nekem adta a géppisztolyt meg a szobor fejét.
 - És a szobor többi része?
 - Állítólag egy dunántúli ruszki laktanyában állt. Valamelyik marsallt formázta.
 - A fickó meg elhozta – szögezte le a tisztánlátás kedvéért Józsi bácsi.
 - Ei.
 - Neked adta.
 - Nekem.
 - Te meg ott tartod hátul.
 - Ott.
 - Minek?
- Megvontam a vállam.

- Nem akarom kidobni. Végül is a történelmünk része. Én tanultam történelmet, majdnem törtanár lett belőlem. Csak az utolsó évben kirúgtak a főiskoláról.

– Ezt már sokszor hallottam – emelte föl a jobb keze mutatóujját Józsi bácsi.

Matild odasomfordált hozzám, hogy vakargassam a hátát. Vakargattam. Kéjesen röhögött.

– Mikor esszük meg? – röhögött Donát gonoszul.

Nem méltattam feleletre.

– Egyszer egy ismerősöm lefényképezte a kupacot a kert végében. Aztán kiállította a képet egy tárlaton.

Rozsdaette Kalasnyikov, szoborfejjel, ezt a címet adta a fotónak. Megnéztem a tárlatot. A fegyver is, a szobor feje is jobban mutatott, mint a kertem végiben.

– Történelmi emlék, mi? – kacsintott Józsi bácsi.

Matild a lábamhoz dörgölözött.

– Legközelebb akkor jövünk, ha megesszük ezt a malacot – kászálódott Donát.

– Nagy a pofád, gyerek – figyelmeztette a nagyapja.

Elmentek. Köszönés nélkül hagytak faképnél. Magam maradtam megint. Pontosabban, kettesben Matilddal. Bár ő csakhamar visszament a kert végibe, a szoborfejet bökdösni az orrával.

kép | Martin Roemers: A hidegháború emlékei című képsorozatból, lensculture.com